

© Javier Luri

Com a conseqüència dels esdeveniments polítics, econòmics i socials del segle passat a Croàcia, un nombre elevat d'edificis històrics es troben en un estat preocupant de conservació. A diferència de la zona costanera, tradicionalment orientada al turisme i per tant amb major nombre de recursos patrimonials activats formant part de l'oferta turística, a la part continental del país el patrimoni arquitectònic ha estat descuidat i exposat a un deteriorament tot i estar sota la tutela del Ministeri de cultura. En els últims anys s'aprecia una major conscienciació sobre la necessitat d'actuar de manera urgent, sobretot gràcies a iniciatives i projectes d'experts en els àmbits d'arquitectura i urbanisme, història de l'art i economia.

En aquest article centrarem el nostre interès en els nombrosos palaus i els palauets de la Croàcia continental, sent aquests una de les tipologies del patrimoni arquitectònic més exposades al deteriorament. Es tracta d'edificis de l'època del renaixement tardà i del barroc,

construïts després de la retirada dels Otomans a partir del segle XVI. Aquest territori en l'època de construcció dels palaus formava part de la monarquia dels Habsburg i posteriorment l'Imperi austrohongarès, de manera que les característiques formals d'aquesta arquitectura presenten una clara influència centreeuropea, encara que generalment són de proporcions més humils. Donat el seu gran nombre i la seva varietat tipològica, aquests palaus juguen un paper molt important en la identitat historicocultural en les localitats on s'ubiquen.

És interessant conèixer que aquests palaus funcionaven com a centres de sistemes autosostenibles de les hisendes nobiliàries, tant des del punt de vista administratiu i econòmic com cultural, ja que moltes vegades van ser llocs de la producció artística i espiritual.

A excepció d'uns pocs casos, aquests edificis avui en dia no tenen cap ús o no tenen un ús apropiat, generant als seus propietaris (principalment de caràcter públic) costos de manteniment a la llarga no sostenibles.

Les administracions locals i institucions regionals veuen en els fons (a fons perdut) de la Unió Europea una oportunitat única per restaurar-los i dotar-los de funció. No obstant això, resulta problemàtic idear nous continguts i usos que assegurin la seva revitalització i sostenibilitat a llarg termini. Val a dir que des de 2014 (Croàcia va entrar el 2013 a la Unió Europea) no permet mitjançant els fons europeus finançar la transformació dels palaus en hotels heritage, pràctica habitual en altres països de transició a la EU, sinó que es condiona que l'ús principal sigui destinat a cultura. L'objectiu d'aquests nous usos és l'enriquiment cultural de la comunitat local i el suport al seu desenvolupament econòmic i turístic.

Un dels usos apropiats per a aquests edificis històrics és el de museu o continguts similars com a espais expositius i centres d'interpretació. No obstant això, també els museus (especialment els de tipus local) es troben actualment en un punt d'inflexió, en el qual han d'adaptar els nous hàbits i expectatives del públic la seva forma de comunicar els seus continguts i presentar les seves col·leccions, si pretenen seguir sent rellevants. Més que mai, els museus s'han d'integrar en la societat i convertir-se en els llocs d'aprenentatge, investigació i oci.

Quin és el paper de l'arquitecte en aquest tipus de projectes? Donant per fet el compliment obligatori dels requisits de conservació per tal de protegir, mantenir i presentar les estructures originals, és imprescindible innovar en la recerca de solucions funcionals, constructives i estètiques per adaptar els espais trobats als nous continguts. L'arquitecte ha d'aspirar a aconseguir un equilibri entre els requeriments i expectatives del client, la seva aportació conceptual i el marc legal, evitant l'adaptació banal d'un valuós edifici històric que pugui esdevenir en un historicisme artificial. L'aportació contemporània a la reconstrucció ha de crear un nou valor basat en la síntesi de l'antic i del nou.

Generalment resulta complex, fins i tot no desitjable, interferir en l'aspecte exterior dels palaus amb intervencions contemporànies. No obstant això, a l'interior, certes característiques tipològiques com la enfilada o successió d'habitacions de dimensions similars, permeten la innovació en la interpretació i la presentació museològica, afavorint la utilització de llenguatges contemporanis i la introducció de noves tecnologies per fomentar la interactivitat i la participació.

Un dels possibles enfocaments museològics és presentar les col·leccions sota un concepte temàtic. Un fil argumental que es percep amb tots els sentits i desperta interès entre diversos

perfils de públic, fent-los sentir identificats. D'aquesta manera es creen les bases per interconnectar subjectes interessats dels sectors econòmic, educatiu i cultural. I així es fomenten les col·laboracions i associacions a llarg termini i de qualitat en benefici de tota la comunitat.

A tall de conclusió, un edifici històric renovat pot resultar sostenible si es fa servir de forma contínua i es gestiona de forma creativa, comptant amb el suport i la participació de la seva comunitat. A l'hora de triar els seus nous usos ens hem de guiar per les característiques específiques del lloc, per les seves possibilitats i necessitats, així com la seva perspectiva turística, prioritzant la protecció i promoció del patrimoni, l'experiència satisfactòria dels visitants i el desenvolupament de la comunitat local. És clau integrar els coneixements i competències d'un equip indisciplinar a més de tractar cada edifici de forma individual aplicant solucions que reafirmen la seva singularitat amb l'objectiu final de presentar i potenciar la identitat cultural.

Javier Luri, arquitecte. Corresponsal del COAC a Zagreb, Croàcia. Novembre 2018

Agraïments: Marko Blagec, arquitecte

Bibliografia:

- Models de revitalització i de foment del patrimoni cultural. Diàleg multidisciplinar., Col·loqui organitzat per l'organització HERU (Heritage Urbanism), publicació HRZZ - 2032, 2017.

- Dundović, Boris (2017) - Models de conservació arquitectònica per a la revitalització dels palaus i hisendes

- Dundović, Boris (2015) - ¿Què passarà amb els palaus croats ?, revista bimensual per a cultura "Vijenac", 23 (565); 24, Zagreb (Croàcia)

[1]

Tornar

[2]

Copyright@ Col·legi d'Arquitectes de Catalunya : <https://www.arquitectes.cat/ca/mon/croacia-una-nova-vida-del-patrimoni-arquitectonic?language=ca>

Links:

[1] <https://www.arquitectes.cat/ca/printpdf/printpdf/17351?language=ca>

[2] <https://www.arquitectes.cat/ca/javascript%3Ahistory.back%281%29?language=ca>